

## ปัญหาการบังคับคดีเครื่องหมายการค้า “ศึกษากรณีผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ”<sup>1</sup>

ชินวัฒน์ เรืองรักษ์<sup>2</sup>

ปัจจุบันทรัพย์สินทางปัญญามีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก อาทิ ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า เป็นต้น เนื่องจากบุคคลผู้เป็นเจ้าของสิทธิมีสิทธินำสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าว ออกแสวงหาประโยชน์ได้ โดยสิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญาถือเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งที่มีมูลค่า มีราคา ปัจจุบันจึงได้มีกฎหมายในส่วนของการบังคับคดีให้สามารถยึดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาออกขายทอดตลาดได้ บทความนี้ผู้เขียนจึงมีความประสงค์จะวิเคราะห์ถึงปัญหากฎหมายการบังคับคดีกับสิทธิในเครื่องหมายการค้า แต่จะวิเคราะห์เฉพาะกรณีการบังคับคดีกับผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้า เพราะกฎหมายในส่วนของการบังคับคดีกับผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้ายังไม่มีความชัดเจนเพียงพอ

“เครื่องหมายการค้า” ถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งจัดอยู่ในประเภททรัพย์สินทางอุตสาหกรรมซึ่งแทบทุกประเทศทั่วโลกได้มีกฎหมายรับรองหรือคุ้มครองสิทธิไว้เครื่องหมายการค้า (Trademark) คือ เครื่องหมายที่ใช้หรือจะใช้กับสินค้าเพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายนั้นแตกต่างกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น และเพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายของเจ้าของการค้านั้นเจ้าของมีสิทธิตามกฎหมายแต่เพียงผู้เดียว บุคคลอื่นไม่สามารถใช้เครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าได้ เช่น ม้า กระต่ายแดง ไนกี้ (NIKE) เป็นต้น เครื่องหมายการค้าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการค้าขายหรือการประกอบธุรกิจปัจจุบันเนื่องจากบทบาทหน้าที่ของเครื่องหมายการค้าเป็นสิ่งที่ใช้เพื่อระบุ (Identify) ตัวสินค้าและแยกแยะ (Distinguish) สินค้าจากสินค้าอื่นๆ และเครื่องหมายการค้ายังเป็นสิ่งที่ใช้เพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าเดียวกันมีคุณภาพหรือคุณสมบัติเหมือนกัน (Quality Identification)

เครื่องหมายการค้าถือเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีตัวตน เจ้าของเครื่องหมายการค้าย่อมมีสิทธินำเครื่องหมายการค้าของตนออกใช้ประโยชน์ด้วยการอนุญาตให้บุคคลอื่นใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้า (Licensing) แต่ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตแห่งเงื่อนไขที่ได้ตกลงกันไว้การอนุญาตให้ใช้สิทธิเครื่องหมายการค้าผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้ามีสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากการอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้า หรือที่

---

<sup>1</sup> บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่องปัญหาการบังคับคดีเครื่องหมายการค้า “ศึกษากรณีผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสวรรค์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี วงษ์วิจิตร รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสวรรค์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปวีศร เลิศธรรมเทวี

<sup>2</sup> นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เรียกว่าค่าใช้สิทธิ (Royalty) สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิเครื่องหมายการค้าต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียน ต่อนายทะเบียนถือเป็นแบบของนิติกรรมอย่างหนึ่งถ้าไม่จดทะเบียนย่อมตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์มาตรา 152 ซึ่งบัญญัติว่า “การใดมิได้ทำตามแบบที่กฎหมายบังคับไว้ การนั้นเป็นโมฆะ” สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้าที่นิยมทำกันมี 3 รูปแบบ

1) สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิไม่เด็ดขาด (non-exclusive licensing agreement) หมายถึง สัญญาที่ เจ้าของเครื่องหมายการค้าอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้าของตน แต่เจ้าของเครื่องหมายการค้า ยังมีสิทธิอนุญาตให้บุคคลอื่น ๆ นอกเหนือจากผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิคนก่อนใช้สิทธิในเครื่องหมาย การค้านั้นได้อีก รวมทั้งเจ้าของเครื่องหมายการค้าก็ยังคงมีสิทธิใช้เครื่องหมายการค้า

2) สัญญาอนุญาตแบบกึ่งเด็ดขาด (sole-exclusive licensing agreement) หมายถึง สัญญาที่เจ้าของ เครื่องหมายการค้าอนุญาตให้ผู้หนึ่งผู้ใดใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้าของตนแต่ผู้เดียวโดยตัดสิทธิเจ้าของ เครื่องหมายการค้าที่จะอนุญาตให้บุคคลอื่น ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้าค้านั้น แต่เจ้าของเครื่องหมายการค้า ยังคงมีสิทธิใช้เครื่องหมายการค้าค้านั้นเอง การอนุญาตให้ใช้สิทธิในลักษณะนี้เป็นการนำเอาสัญญาอนุญาตให้ ใช้สิทธิแบบเด็ดขาดและแบบไม่เด็ดขาดผสมกัน

3) สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยเด็ดขาด (exclusive licensing agreement) หมายถึง สัญญาที่เจ้าของ เครื่องหมายการค้าอนุญาตให้ผู้หนึ่งผู้ใดใช้สิทธิ ในเครื่องหมายการค้าของตนแต่ผู้เดียวเท่านั้น โดยที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าเองก็ไม่มีสิทธิใช้และไม่มี สิทธิอนุญาตให้บุคคลอื่นใช้เครื่องหมายการค้าการอนุญาตให้ใช้สิทธิรูปแบบนี้ในทางกฎหมายหรือในทาง ปฏิบัติมีผลเสมือนการโอนสิทธิในเครื่องหมายการค้า เพราะในช่วงระยะเวลาตามสัญญาอนุญาตเจ้าของ เครื่องหมายการค้าไม่มีสิทธิใช้เครื่องหมายการค้าแต่อย่างใด

สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิมีสิทธิได้รับประโยชน์ในทางเศรษฐกิจจากการ ใช้เครื่องหมายการค้าถือเป็นการสะสมสิทธิแต่เพียงผู้เดียวตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมาย การค้า พ.ศ. 2534 สิทธิไว้และเจ้าของเครื่องหมายการค้าต้องรับความเสี่ยงจากการอนุญาตให้สิทธิใน เครื่องหมายการค้าค้านั้นด้วยตนเองดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 70 เกี่ยวกับการใช้เครื่องหมายการค้าตามสัญญา อนุญาตให้ใช้สิทธิ ซึ่งการใช้เครื่องหมายการค้าโดยผู้ได้รับอนุญาตสำหรับสินค้าในการประกอบธุรกิจของ ตนตามที่ได้รับอนุญาตไว้ให้ถือว่าเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าโดยเจ้าของเครื่องหมายการค้าค้านั้นเมื่อผู้ ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้ามีสิทธิใช้เครื่องหมายการค้าดังกล่าวภายใต้สัญญาอนุญาตให้ ใช้สิทธิ

ผู้เขียนจึงเห็นว่า สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้าถือเป็นทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่ง ของผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ หากผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาเจ้าหนี้ย่อมมีสิทธินำ ยึดและอายัดออกขายทอดตลาดได้ แม้บทบัญญัติในมาตรา 308 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ แพ่งจะไม่ได้บัญญัติถึงสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิไว้อย่างชัดเจน โดยบัญญัติแต่เพียงว่า “การยึดสิทธิใน สิทธิบัตร สิทธิในเครื่องหมายการค้า หรือสิทธิอย่างอื่นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

หรือที่เกี่ยวข้องกันกับสิทธิดังกล่าว ซึ่งได้จดทะเบียนหรือขึ้นทะเบียนไว้แล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดี  
กระทำโดย

1) แจ้งรายการสิทธิที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ ถ้าไม่สามารถกระทำได้ให้ดำเนินการตาม  
วิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 305 วรรคสอง

2) แจ้งให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่จดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการ  
นั้นบันทึกการยึดไว้ในทะเบียน นอกจากนั้นบทบัญญัติแห่งมาตรา 309 ยังบัญญัติในลักษณะทำนองเดียวกัน  
ต่างกันเพียงเป็นเครื่องหมายการค้าที่ไม่จดทะเบียน

การบังคับคดีมาก่อนตามกฎหมายจะทำให้เฉพาะอสังหาริมทรัพย์ อสังหาริมทรัพย์ หรือการอายัด  
สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ในส่วนที่เป็นตัวเงิน ซึ่งทรัพย์สินประเภทนี้ส่วนใหญ่จะรูปร่าง ต่างจากสิทธิใน  
ทรัพย์สินทางปัญญา นับว่าเป็นวิวัฒนาการทางกฎหมายอย่างหนึ่ง เพราะทรัพย์สินทางปัญญาหรือสิทธิใน  
ทรัพย์สินทางปัญญาปัจจุบันเข้ามามีบทบาทในด้านเศรษฐกิจมากขึ้น ทรัพย์สินทางปัญญาบางประเภทหาก  
ประเมินมูลค่าออกมาแล้วจะมีมูลค่ามากกว่าอสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์หลายเท่าตัว โดยเฉพาะ  
เครื่องหมายการค้าที่ได้ส่งเสริมระบบธุรกิจค้าขายไม่ว่าทั้งประเทศและต่างประเทศ

กฎหมายในส่วนของการบังคับคดีจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับแก้ไขให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง  
ของโลก จึงต้องบัญญัติให้สิทธิในเครื่องหมายการค้าอยู่ในข่ายแห่งความรับผิดชอบในการบังคับคดีที่เจ้าหนี้  
สามารถยึดสิทธินั้นออกจากทอดตลาด สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิก็ถือเป็นสิทธิอย่างหนึ่งที่เจ้าหนี้มีสิทธิยึด  
ออกขายทอดตลาด การบังคับคดีในทางกฎหมายจึงเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้  
จากลูกหนี้ไม่สำคัญยิ่งย่อนไปกว่าการฟ้องคดีในชั้นศาล การบังคับคดีนั้นเจ้าหนี้ต้องกระทำการบังคับคดี  
โดยผ่านเจ้าพนักงานบังคับคดีด้วยการร้องขอต่อศาลเพื่อให้ออกหมายตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อยึดหรือ  
อายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ออกขายทอดตลาดและเจ้าหนี้ต้องดำเนินการบังคับให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลา  
10 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา หากเจ้าหนี้ไม่ดำเนินการบังคับคดีภายในระยะเวลาดังกล่าวย่อมหมดสิทธิ  
ที่จะบังคับคดีเอากับทรัพย์สินของลูกหนี้ เว้นแต่ในกรณีที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาดำเนินการบังคับคดีไม่แล้ว  
เสร็จภายใน 10 ปี เจ้าหนี้มีสิทธิบังคับต่อไปได้

แต่จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 308 จะพบว่าการ  
บังคับคดีกับอนุญาตให้ใช้สิทธินั้นมีปัญหาหลายประการ ซึ่งผู้เขียนจะวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหา ในกรณี  
เจ้าของเครื่องหมายการค้าตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา มีปัญหาดังต่อไปนี้

1) เครื่องหมายการค้าที่มีสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบไม่เด็ดขาด (non-exclusive licensing  
agreement) กับสัญญาอนุญาตแบบกึ่งเด็ดขาด (sole-exclusive licensing agreement) หากเป็นกรณีเจ้าของ  
ของเครื่องหมายการค้าถูกบังคับคดี จะส่งผลกระทบกับสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบไม่เด็ดขาด (non-  
exclusive licensing agreement) กับสัญญาอนุญาตแบบกึ่งเด็ดขาด (sole-exclusive licensing agreement) ให้  
ระงับไปด้วยหากว่าผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาในภายหลังจากเจ้าของ

เครื่องหมายการค้าถูกยึดสิทธิในเครื่องหมายการค้าแล้ว เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาย่อมหมดสิทธิที่จะบังคับคดีกับผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้า

2) สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบเด็ดขาด (exclusive licensing agreement) ถ้าเจ้าของเครื่องหมายการค้า เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่สามารถนำยึดสิทธิในเครื่องหมายการค้าดังกล่าวได้ เพราะสัญญาอนุญาตให้สิทธิประเภทนี้เจ้าของเครื่องหมายการค้าเองไม่มีสิทธิใช้เครื่องหมายการค้า เจ้าตามคำพิพากษาจึงไม่สามารถนำยึดได้ เว้นแต่จะครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญาอนุญาตให้สิทธิแล้ว จึงมีสิทธิที่จะบังคับคดีกับเจ้าของเครื่องหมายการค้าได้ ในกรณีดังกล่าวเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของลูกหนี้ตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิจึงมีสิทธิยึดหรืออายัดสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบเด็ดขาดได้ กรณีต่อมาหากผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา และมีการอายัดสิทธิเรียกร้องตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิมีปัญหาดังต่อไปนี้

1) สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบไม่เด็ดขาด (non-exclusive licensing agreement) การทำสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิรูปแบบนี้เป็นกรณีผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในแต่ละรายจากเจ้าของเครื่องหมายการค้ามีสิทธิใช้เครื่องหมายการค้าภายใต้สัญญาดังกล่าว โดย สัญญาแต่ละสัญญาย่อมเป็นเอกเทศต่อกัน เพียงแต่ผู้รับอนุญาตแต่ละรายสามารถใช้เครื่องหมายการค้าเดียวกันได้เท่านั้น การอายัดของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาย่อมไม่ส่งผลกระทบต่อประการใดต่อเจ้าของเครื่องหมายการค้าและผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิรายอื่น ยังคงมีสิทธิใช้เครื่องหมายการค้านั้นได้เพราะมิใช่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่บังคับคดีหรือถูกอายัดสิทธิเรียกร้อง

2) สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบเด็ดขาด (exclusive licensing agreement) กรณีนี้เมื่อผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบเด็ดขาดตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าหนี้อ่อมมีสิทธิร้องขอต่อศาลเพื่อยึดสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษาออกขายทอดตลาดได้ และหากว่าสัญญา บุคคลภายนอกที่ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดในสิทธิเครื่องหมายการค้า อาจจะได้สิทธิตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้าแบบเด็ดขาดไปด้วย ตามหลักผู้โอนผู้รับโอนย่อมรับไปทั้งสิทธิและหน้าที่ที่มีต่อกันนั้น คือสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะห้ามมิให้บุคคลอื่นขายสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าดังกล่าวได้ หลังจากที่มีการยึดหรืออายัดสิทธิในเครื่องหมายการค้าเพื่อขายทอดตลาดตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิย่อมส่งผลกระทบต่อบุคคลหลายคนและบุคคลที่ได้รับผลกระทบมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการได้ดังต่อไปนี้

1) ผลกระทบต่อเจ้าของเครื่องหมาย เจ้าของเครื่องหมายอาจใช้สิทธิในฐานะเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่ยังมีสิทธิตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบไม่เด็ดขาด(non-exclusive licensing agreement) กับสัญญาอนุญาตแบบกึ่งเด็ดขาด (sole-exclusive licensing agreement) ร้องขอกันส่วนได้และสำหรับเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่อนุญาตให้บุคคลอื่นใช้สิทธิแบบเด็ดขาด(exclusive licensing agreement) มีสิทธิร้องขอทรัพย์สินได้

2) ผลกระทบต่อผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิรายอื่นกรณีดังกล่าวนี้ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิรายอื่นนั้น จะมีได้เฉพาะตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบไม่เด็ดขาด (non-exclusive licensing agreement) เท่านั้น

มีสิทธิร้องเพิกถอนคำสั่งหรือการบังคับคดีในส่วนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพื่อป้องกันสิทธิของตนได้ ในฐานะผู้มีส่วนได้เสียตามกฎหมาย

3) ผลกระทบต่อบุคคลภายนอก หากบุคคลภายนอกซื้อสิทธิตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิมาจากการขายทอดตลาดแล้ว เมื่อจะเปลี่ยนทางทะเบียนและเจ้าของเครื่องหมายการค้าไม่ยินยอมบุคคลภายนอกคงต้องใช้สิทธิฟ้องคดีเจ้าของเครื่องหมายการค้าเพื่อให้มาดำเนินการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียน หากไม่ดำเนินการให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา

นอกจากนี้ หากในระหว่างการบังคับคดีตามคำพิพากษาสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิได้สิ้นสุดลง เจ้าหนี้จะดำเนินการบังคับคดีต่อไปได้หรือไม่ต้องพิจารณาจากสัญญาอนุญาตให้สิทธิว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิตามสัญญาที่จะต่ออายุสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิออกได้หรือไม่ หากมีข้อสัญญาอนุญาตเอาไว้กรณีดังกล่าวนี้หากการบังคับคดียังไม่แล้วเสร็จ เจ้าหนี้อาจใช้สิทธิสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ในนามตนเอง เพื่อใช้สิทธิในการต่อสัญญาอนุญาตให้สิทธิโดยการแปลงหนี้ใหม่และบังคับคดีขายทอดตลาดต่อไปได้

ปัญหาดังกล่าวทั้งหมดสืบเนื่องจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบัญญัติไว้แค่เพียงกว้างๆ ในมาตรา 308 และมาตรา 309 เกี่ยวกับการบังคับคดีในสิทธิเครื่องหมายการค้าโดยบทบัญญัติในลักษณะให้สิทธิเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิในเครื่องหมายการค้าออกขายทอดตลาดได้ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียน แต่ไม่ได้บัญญัติให้ชัดเจนถึงสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิทำให้ต้องมีการตีความในทางกฎหมายและอาจเป็นปัญหาในชั้นบังคับคดีที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งที่ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ในมาตรา 68 ได้บัญญัติถึงการอนุญาตให้ใช้สิทธิไว้อย่างชัดเจนว่า เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้วจะทำสัญญาอนุญาตให้บุคคลอื่นใช้เครื่องหมายการค้าของตนสำหรับสินค้าที่ได้จดทะเบียนไว้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก็ได้ และสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธินั้นต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อนายทะเบียน การจดทะเบียนสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิถึงเป็นสิทธิทางทะเบียนที่บุคคลภายนอกสามารถไปตรวจสอบการใช้เครื่องหมายการค้าได้ หากเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไปตรวจสอบทางทะเบียนแล้วพบว่าลูกหนี้มีสิทธิใช้เครื่องหมายการค้าตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ เจ้าหนี้ต้องการที่จะบังคับคดีซึ่งการจะบังคับคดีกับสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิยังเป็นปัญหาในทางกฎหมาย ซึ่งสิทธิในเครื่องหมายการค้าอันไม่ได้มีเฉพาะเจ้าของเครื่องหมายการค้าเพียงอย่างเดียว ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิก็มีสิทธิในเครื่องหมายการค้าการค้าเช่นกัน และผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในเครื่องหมายการค้ายังมีหลายรูปแบบ การบังคับคดีกับสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิในแต่ละรูปแบบจึงส่งผลที่แตกต่างกัน นอกจากนี้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งยังไม่ได้บัญญัติถึงการให้ความคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิรายอื่น และการคุ้มครองสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ซื้อในเครื่องหมายการค้าจากการขายทอดตลาด ดังนั้นการบัญญัติกฎหมายขึ้นในแต่ละครั้งควรมีความชัดเจนสามารถบังคับใช้ได้ทั่วไป ไม่มีปัญหาในการตีความ ผู้เขียนเห็นว่าควรแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีกับสิทธิในเครื่องหมายการค้า ดังต่อไปนี้

1. ควรแก้ไขบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 308 เพื่อให้มีความชัดเจน เกี่ยวกับการบังคับคดีตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ จากเดิมที่บัญญัติว่า “การยึดสิทธิในสิทธิบัตร สิทธิในเครื่องหมายการค้า หรือสิทธิอย่างอื่นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องกัน กับสิทธิดังกล่าว ซึ่งได้จดทะเบียนหรือขึ้นทะเบียนไว้แล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำโดย(1) แจ้ง รายการสิทธิที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ ถ้าไม่สามารถกระทำได้ให้ดำเนินการตามวิธีการที่บัญญัติ ไว้ในมาตรา 305 วรรคสอง(2) แจ้งให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่จดทะเบียนตาม กฎหมายว่าด้วยการขึ้นบันทึกการยึดไว้ในทะเบียน”

ควรแก้ไขโดยการบัญญัติเพิ่มเติมเป็นมาตรา 308 /1 “ การยึดสิทธิในเครื่องหมายการค้าตามมาตรา 308 นั้น ให้หมายรวมถึงสิทธิตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องหมาย การการค้า และสิทธิตามสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิให้อือเป็นสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ที่เจ้าหนี้มีสิทธิขอยึดและ อาจออกขายทอดตลาดได้

กรณีดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง หากในระหว่างการบังคับคดีตามคำพิพากษาสหิตตามสัญญาอนุญาต ให้ใช้สิทธิได้สิ้นสุดลง เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิบังคับคดีต่อไปได้ภายใต้เงื่อนไขข้อสัญญาที่ระบุไว้ใน สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิหรือกรณีอื่นใดที่เจ้าหนี้สามารถใช้สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ในตนเองได้”

2. ควรแก้ไขบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 309 จากเดิมบัญญัติว่า “ การยึดสิทธิในเครื่องหมายการค้าซึ่งยังมีได้จดทะเบียนลิขสิทธิ์สิทธิขอรับสิทธิบัตร สิทธิในชื่อทางการค้า หรือยี่ห้อ หรือสิทธิอย่างอื่นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องกันกับสิทธิ ดังกล่าว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำโดยแจ้งรายการสิทธิที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ ถ้าไม่ สามารถกระทำได้ให้ดำเนินการตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 305 วรรคสอง”

ควรแก้ไขโดยการบัญญัติเพิ่มเติมเป็นมาตรา 309 /1 บัญญัติว่า “ เพื่อประโยชน์แห่งการบังคับคดี การยึดสิทธิในเครื่องหมายการค้าซึ่งยังมีได้จดทะเบียนตามมาตรา 309 หากปรากฏต่อมาในภายหลังว่า เครื่องหมายการค้าดังกล่าวมีการจดทะเบียนและมีการอนุญาตให้ใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติเครื่องหมาย การการค้า เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิยึดหรืออายัดสิทธิในเครื่องหมายการค้าและสิทธิตามสัญญาอนุญาตให้ ใช้สิทธิที่ได้จดทะเบียนในภายหลังได้”

3. ควรแก้ไขเพิ่มบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 322 จากเดิมบัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา 323 และมาตรา 324 บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการบังคับคดีแก่ ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาย่อมไม่กระทบกระทั่งถึงทรัพย์สินบุริมสิทธิสิทธิยึดหน่วง หรือสิทธิ อื่นซึ่งบุคคลภายนอกมีอยู่เหนือทรัพย์สินหรืออาจร้องขอให้บังคับคดีเหนือทรัพย์สินนั้นตามกฎหมาย”

ควรแก้ไขโดยการบัญญัติเพิ่มเติมเป็น มาตรา 322/1 บัญญัติว่า “บทบัญญัติแห่งมาตรา 322 ให้ใช้ บังคับกับกรณีการบังคับคดีตามสัญญาอนุญาตให้สิทธิตามมาตรา 308/1 และให้อือว่าเจ้าของเครื่องหมาย

การค้าและผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิรายอื่นนอกเหนือจากลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้มีส่วนได้เสียในชั้นบังคับคดีมีสิทธิร้องขอทรัพย์หรือร้องขอกันส่วน หรือเจียทรัพย์ตามสิทธิของตนในเครื่องหมายการค้า หรือสิทธิที่มีอยู่ตามสัญญาอื่น”

การแก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวนี้ เป็นเพียงแค่ตัวอย่างของการเสนอแนะให้เห็นถึงปัญหาของกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกันทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกับพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าและจะส่งผลมายังทางปฏิบัติอย่างแน่นอน เพราะกรณีดังกล่าวกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในมาตรา 308 และ 309 เพิ่งบังคับใช้ได้ไม่นานยังไม่มีกรณีที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งต้องติดตามกันต่อไปในอนาคตว่าจะมีแนวทางแก้ไขอย่างไร นอกจากคั้งที่ผู้เขียนได้กล่าวมาทั้งหมดแล้ว

## เอกสารอ้างอิง

จักรกฤษณ์ ควรพจน์. “กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร

และเครื่องหมายการค้า” กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2555

ไชยยศ เหมะรัชตะ, “ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา,” พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2550

ปรีดา ยังสุขสถาพร, “ทรัพย์สินทางปัญญาและเทคนิคการประเมินมูลค่า,” พิมพ์ครั้งที่ 1

กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ยูเรก้า จำกัด, 2548

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช , ประชุมผาสุกถา และคำอธิบาย , กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์เฟื่องอักษร, 2509